

Luonnos laeiksi asianajajista annetun lain ja luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 14 ja 15 §:n muuttamisesta

Lausuntotiivistelmä

Luonnos laeiksi
asianajajista annetun lain
ja luvan saaneista
oikeudenkäyntiavustajista
annetun lain 14 ja 15 §:n
muuttamisesta
Lausuntotiivistelmä

Kirta Heine ja Elisa Musakka

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Oikeusministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-405-3

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2022

**Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi
asianajajista annetun lain ja luvan saaneista
oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 14 ja 15 §:n
muuttamisesta**

Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2022:34	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö	
Tekijä/t	Kirta Heine ja Elisa Musakka	
Kieli	suomi	Sivumäärä 28
Tiivistelmä	<p>Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella 1.7.–15.8.2022. Oikeusministeriö pyysi luonnoksesta lausunnon 56 taholta. Oikeusministeriö sai luonnoksesta 19 lausuntoa, joista 12:ssa otettiin kantaa esitykseen.</p> <p>Kaikki luonnoksesta lausuneet kannattivat esitettyjä muutoksia joko ehdotetussa muodossa tai pienin tarkistuksin.</p> <p>Suomen Asianajajaliitto esitti uudelleen harkittavaksi valvontalautakunnan jäseniä ja lautakunnan toimikautta koskevaa sääntelyä. Kahdessa lausunnossa esitettiin, että 7 d §:ssä säädettyä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan toimivaltaa tulisi tarkentaa. Lisäksi muutamassa lausunnossa esitettiin harkittavaksi, missä määrin asianajajalaissa on tarpeen säätää hallintoa koskevien yleislakien noudattamisesta.</p> <p>Muina huomioina lausunnoissa tuotiin esille tarve asianajajalain kokonaisuudistukselle.</p>	
Asiasanat	Suomen Asianajajaliitto, valvontalautakunta, oikeudenkäyntiavustajalautakunta, valvontaelimet, muutoksenhaku, asianajajat, julkiset oikeusavustajat, luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat, oikeudenkäyntiavustajat	
ISBN PDF	978-952-400-405-3	ISSN PDF 2490-1172
Asianumero	VN/33208/2021	Hankenumero OM066:00/2021
Julkaisun osoite	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-405-3	

Utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om advokater och 14 och 15 § i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd
Sammandrag av utlåtandena

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2022:34	Tema	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet	
Författare	Kirta Heine, Elisa Musakka	
Språk	Sidantal	28
Referat	<p>Utkastet till regeringens proposition var på remiss 1.7.–15.8.2022. Justitieministeriet bad 56 remissinstanser yttra sig om utkastet. Justitieministeriet fick 19 yttranden om utkastet, och 12 av dem innehöll ställningstaganden om propositionen.</p> <p>Alla instanser som yttrade sig om utkastet understödde de föreslagna ändringarna antingen i den föreslagna formen eller med små preciseringar.</p> <p>Finlands Advokatförbund föreslog att bestämmelserna om tillsynsnämndens medlemmar och nämndens mandatperiod ska omprövas. I två yttranden föreslogs det att ordförandens och vice ordförandens behörighet enligt 7 d § bör preciseras. Dessutom föreslogs det i några yttranden att man ska överväga i vilken utsträckning det i advokatlagen behöver föreskrivas om iakttagande av de allmänna förvaltningslagarna.</p> <p>Andra observationer som lyftes fram i yttrandena var behovet av en totalreform av advokatlagen.</p>	
Nyckelord	Finlands Advokatförbund, tillsynsnämnden, rättegångsbiträdesnämnden, tillsynsorgan, ändringssökande, advokater, offentligt rättsbiträden, rättegångsbiträden med tillstånd, rättegångsbiträden	
ISBN PDF	978-952-400-405-3	ISSN PDF 2490-1172
Ärendenr.	VN/33208/2021	Projektnr. OM066:00/2021
URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-405-3	

**Draft Government Proposal to Parliament for Acts Amending the
Act on Attorneys-at-Law and Sections 14 and 15 of the Licenced
Legal Counsel Act**
Summary of Comments Received

Publications of the Ministry of Justice, Memorandums and statements 2022:34		Subject	Memorandums and statements
Publisher	Ministry of Justice, Finland		
Author(s)	Kirta Heine, Elisa Musakka		
Language	Finnish	Pages	28
Abstract	<p>The draft government proposal was circulated for comments from 1 July to 15 August 2022. The Ministry of Justice requested comments on the draft proposal from 56 stakeholders. A total of 19 stakeholders responded, 12 of which commented on the draft proposal.</p> <p>All of those who commented on the draft were in favour of the proposed amendments, either in the proposed form or with minor adjustments.</p> <p>The Finnish Bar Association proposed that the regulation concerning the members of the disciplinary board and the term of the board be reconsidered. Two stakeholders proposed that the powers of the chairperson and the deputy chairperson laid down in section 7d should be specified. Moreover, a few stakeholders suggested that the extent to which provisions on compliance with general acts concerning administration should be included in the Act on Attorneys-at-Law should be further discussed.</p> <p>The need for a comprehensive reform of the Act on Attorneys-at-Law was also brought up by some stakeholders.</p>		
Keywords	Finnish Bar Association, disciplinary board, legal counsel board, supervisory bodies, petition for appeal, attorneys-at-law, public legal aid attorneys, licensed legal counsels, counsels		
ISBN PDF	978-952-400-405-3	ISSN PDF	2490-1172
Reference no.	VN/33208/2021	Project no.	OM066:00/2021
URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-405-3		

Sisältö

1	Johdanto	7
1.1	Luonnos hallituksen esitykseksi	7
1.2	Lausuntopyyntö.....	8
1.3	Lausunnot	10
2	Yleiset huomiot esityksestä	11
3	Lausunnot kohdittain	12
3.1	Asianajajalain 3 a §	12
3.2	Asianajajalain 6 a §	13
3.3	Asianajajalain 7 a §	13
3.4	Asianajajalain 7 b §	16
3.5	Asianajajalain 7 c §	17
3.6	Asianajajalain 7 d §	17
3.7	Asianajajalain 7 e §	19
3.8	Asianajajalain 10 §	19
3.9	Siirtymäsäännökset.....	20
3.10	Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 14 §.....	21
3.11	Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 15 §.....	21
4	Muut esitystä koskevat huomiot	23
4.1	Muut huomiot koskien asianajajalakia.....	23
4.2	Muut huomiot koskien luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annettua lakia.....	24
5	Liitteet	25
5.1	Lausuntopyyntö.....	25
5.2	Begäran om utlåtande.....	27

1 Johdanto

1.1 Luonnos hallituksen esitykseksi

Suomen Asianajajaliitto on tehnyt aloitteen asianajajista annetun lain osittaisuudistukseksi. Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi asianajajista annetun lain ja luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 14 ja 15 §:n muuttamisesta on valmisteltu oikeusministeriössä.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausunnoilla ajalla 1.7.–15.8.2022. Lausuntoja annettiin 19 kappaletta, joista 12:ssa otettiin kantaa esitettyyn luonnokseen.

Esityksessä ehdotetaan, että asianajajatutkintolautakunnasta säädettäisiin asianajajista annetussa laissa. Lakiin ehdotetaan lisäksi lisättäväksi muutoksenhakumahdollisuus asianajajayhdistyksen hallituksen tekemästä päätöksestä, jolla hakijalle ei ole myönnetty vapautusta asianajajatutkinnon suorittamisesta.

Asianajajista annetun lain valvontalautakunnan kokoonpanoa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että valvontalautakunta voisi joustavammin perustaa jaostoja työtilanteensa ja tarpeidensa mukaan. Myös valvontamenettelyä koskevia säännöksiä ehdotetaan kevennettäväksi eräin osin. Esityksessä ehdotetaan, että valvontalautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja voisivat ratkaista asian, mikäli kantelu olisi ilmeisen perusteeton. Valvontalautakunnalle ehdotetaan lisäksi annettavaksi enemmän harkintavaltaa siinä, missä tilanteissa asianajaa on tarpeellista kuulla tai kantelijalle varattava tilaisuus lausua asianajajan antaman vastauksen johdosta. Kanteluiden vanhentumisaikaa ehdotetaan lyhennettäväksi nykyisestä viidestä vuodesta kahteen vuoteen. Lisäksi ehdotetaan, että valvontalautakunta asetettaisiin kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Ehdotetuilla muutoksilla tähdätään valvontamenettelyn tehostamiseen ja joustavoittamiseen.

Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset valvontamenettelyn keventämistä ja kanteluiden vanhentumisai-
kaa koskien.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

1.2 Lausuntopyyntö

Oikeusministeriö pyysi luonnoksesta lausunnon seuraavilta viranomaisilta, organisaatioilta ja järjestöiltä:

(*):llä merkityiltä saatu lausunto.

(**):llä merkityt ilmoittaneet, etteivät anna lausuntoa tai ettei heillä ole lausuttavaa.

Ahvenanmaan hallintotuomioistuin / Ålands förvaltningsdomstol

Ahvenanmaan kärjäoikeus / Ålands tingsrätt

Ahvenanmaan maakunnan hallitus / Ålands landskapsregering (**)

Etelä-Karjalan kärjäoikeus (*)

Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus

Etelä-Savon kärjäoikeus

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri (*)

Helsingin hallinto-oikeus (*)

Helsingin hovioikeus

Helsingin kärjäoikeus

Helsingin yliopisto

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Itä-Suomen hovioikeus

Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri

Itä-Suomi hallinto-oikeus

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus

Julkiset Oikeusavustajat ry (*)

Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri

Kainuun kärjäoikeus

Kanta-Hämeen kärjäoikeus (*)

Keski-Suomen kärjäoikeus

Korkein hallinto-oikeus (**)
Korkein oikeus
Kymenlaakson kärjäoikeus
Lapin kärjäoikeus
Lapin yliopisto
Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat ry
Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri (*)
Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus
Markkinaoikeus
Oikeudenkäyntiavustajalautakunta (*)
Oulun kärjäoikeus
Pirkanmaan kärjäoikeus (*)
Pohjanmaan kärjäoikeus
Pohjois-Karjalan kärjäoikeus
Pohjois-Savon kärjäoikeus
Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Päijät-Hämeen kärjäoikeus
Rovaniemen hovioikeus
Satakunnan kärjäoikeus (**)
Suomen Asianajaliitto (*)
Suomen Lakimiesliitto ry (*)
Suomen tuomariliitto ry
Syyttäjälaitos (*)
Tietosuojavaltuutetun toimisto (**)
Turun hallinto-oikeus (**)
Turun hovioikeus (**)
Turun yliopisto
Työtuomioistuin
Vaasan hallinto-oikeus
Vaasan hovioikeus
Valtioneuvoston oikeuskansleri (*)
Valtiovarainministeriö (**)
Varsinais-Suomen kärjäoikeus

1.3 Lausunnot

Oikeusministeriö pyysi lausunnon 56 viranomaiselta, organisaatiolta ja järjestöltä. Pyydettyjä lausuntoja saapui 19, joista seitsemässä lausuntopyynnön saaja ilmoitti, ettei anna lausuntoa tai ettei heillä ole lausuttavaa.

Tämä lausuntotiivistelmä sisältää koosteen lausuntojen sisällöstä. Kysymyksessä on tiivistelmä eikä lausuntojen koko sisältöä ole toistettu yksityiskohtaisesti. Lausuntoja on tiivistelmää varten lyhennetty, ryhmitelty uudestaan ja niiden kieliasua on yhtenäistetty.

2 Yleiset huomiot esityksestä

Esitystä kannattavat yleisesti **oikeudenkäyntiavustajalautakunta, Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Julkiset oikeusavustajat ry, Etelä-Karjalan kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Pirkanmaan kärjäoikeus ja Syyttäjälaitos.**

Suomen Asianajajaliitto pitää ehdotettuja muutoksia välttämättöminä ja esityksessä hyvin perusteltuina.

Suomen Lakimiesliitto - Finlands Juristförbund ry (jatkossa Suomen Lakimiesliitto) pitää ehdotuksia perusteltuina. Viime vuosien kasvava kehitys valvontalautakunnan käsittelemien kantelujen määrässä ja siten käsittelyaikojen pidentymisessä on huolestuttava. Keskimääräinen käsittelyaika on lähestulkoon kaksinkertaistunut viimeisen kuuden vuoden aikana. Vuonna 2021 toteutunut keskimääräinen 12 kuukauden 15 päivän käsittelyaika on kohtuuttoman pitkä niin kantelijan kuin kantelun kohteena olevan avustajan kannalta. Lähtökohtaisesti ehdotetut muutokset helpottavat valvontalautakunnan toimintaa, purkavat käsiteltävien asioiden jonoja sekä lyhentävät niiden käsittelyaikoja ja ovat perusteltuja.

3 Lausunnot kohdittain

3.1 Asianajajalain 3 a §

Valtioneuvoston oikeuskansleri toteaa lausuntonaan, että ehdotettu muutos korjaa oikeuskanslerin ratkaisussa OKV/1104/1/2013 todetun lainsäädännöllisen puutteen.

Ehdotetun säännöksen ja sitä koskevien yksityiskohtaisten perustelujen perusteella jää epäselväksi, onko luettelolla tarkoitus sulkea pois muiden hallinnon yleislakien, esimerkiksi tiedonhallintalain (906/2019) tai sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) soveltaminen asianajajatutkintolautakunnan toimintaan, ja mahdollistaako asiasta säätäminen tällaisen vastakohtaispäätelmän. Jatkovalmistelussa olisi tarpeen harkita, onko kyseinen säännös tarpeen ja olisiko hallinnon yleislakien soveltaminen jätettävä niiden omien soveltamissäännösten varaan.

Suomen Asianajajaliitto toteaa lausunnossaan kannattavansa ehdotetun 3 a §:n muotoilua sellaisenaan. Asianajajaliitto katsoo, että tutkintolautakuntaa koskeva tämentävä sääntely sekä kirjaus muutoksenhausta oikaisuvaatimuksen johdosta tehtävään päätökseen ovat tarpeellisia kirjauksia, jotka vahvistavat asianosaisten oikeusturvaa. Teknisenä seikkana Asianajajaliitto nostaa esiin, että asianajajatutkinto koostuu kolmesta osasta: kirjallisesta kokeesta, oikeudenkäyntiosasta ja eettisestä osasta. Asianajajaliitto ehdottaa, että koesuorituksen sijaan pykälässä voitaisiin puhua esimerkiksi tutkintoon kuuluvasta osasuorituksesta, koska muutoksenhakuoikeus koskisi kaikkia koeosioita, joista tehdään tutkintolautakunnassa erilliset päätökset ja joiden osalta myös arviointikriteeristö on erilainen.

Lisäksi Asianajajaliitto huomauttaa, että Asianajajaliiton hallituksen virkavastuuta (nykyisen asianajajalain 6.2 §), valvontalautakunnan jäsenten tuomarin vastuuta (7 k §:n 1 momentti) ja valvontayksikön toimihenkilöiden virkavastuuta (7 k §:n 2 mom.) sekä eduskunnassa käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä (HE 236/2021 vp) perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 21/2022 vp) johdosta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettuun lakiin (444/2017) kirjattava Asianajajaliiton palveluksessa rahanpesulain mukaisia tehtäviä suorittavaa henkilöä koskeva virkavastuu muodostavat tällä hetkellä pirstaleisen ja esimerkiksi virkavastuun osalta eri aikoina eri tavoin kirjatun kokonaisuuden. Tämä korostaa entisestään lain kokonaisuudistuksen tarvetta selkeämmän ja johdonmukaisemman systematiikan, mutta myös oikeusturvan aikaansaamiseksi.

Oikeudenkäyntiavustajalautakunta puoltaa asianajajatutkintolautakunnasta säätämistä sekä muutoksenhakuoikeuden laajennusta hallituksen esityksen mukaisesti.

Helsingin hallinto-oikeus ilmoittaa lausunnossaan pitävänsä esitettyä muutoksenhaun avaamista hallinto-oikeuteen perusteltuna esitysluonnoksessa todetuista syistä. Asiassa tulee kuitenkin huomioida, että muutoksenhakujen ohjaaminen Helsingin hallinto-oikeuteen tulee lisäämään hallinto-oikeuden työtä ja lisääntynyt työmäärä tulee ottaa huomioon hallinto-oikeuden resursseissa siitä huolimatta, että valitusasioiden määrää saattaa olla vaikea arvioida.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri tuo esiin lausunnossaan, että hakijan kannalta kysymys on päätöksestä, jolla on vaikutusta yksilön oikeuksiin ja ammattiin pääsyyn ja siten hänen oikeuteensa harjoittaa elinkeinoaan. Näin perustavaa laatua olevien oikeuksien ollessa kyseessä on ehdottoman tärkeää, että päätöksestä, joka koetaan vääräksi tai epäoikeudenmukaiseksi, on oikeus valittaa ja että säännökset ovat selvät ja löytyvät yhdestä paikasta eli asianajajalaista.

3.2 Asianajajalain 6 a §

Suomen Asianajajaliitto ilmoittaa kannattavansa esitystä etenkin, kun lakiin kirjattua lakimies-termistä ollaan luopumassa, mutta kuitenkin kehottaa harkitsemaan, voisiko tehtävänimikkeestä säätää lain sijaan esimerkiksi valvontalautakunnan työjärjestyksessä. Asianajajalain ehdottomasti tarvitseman kokonaisuudistuksen yhteydessä voitaisiin pohtia, mistä asioista tulisi säätää lain tasolla, ja mistä olisi tarkoituksenmukaisempaa määrätä alemman asteisin normein, esimerkiksi Asianajajaliiton säännöissä taikka tutkinto- tai työjärjestyksessä.

3.3 Asianajajalain 7 a §

Valtioneuvoston oikeuskansleri lausuu ehdotetuista muutoksista koskien valvontalautakunnan päätöstä lautakunnan jäsenten määrästä alkavan toimikauden osalta, luovan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien määrän lisäämistä vähimmäiskokoonpanossa ja valvontalautakunnan asettamista kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Muutokset ovat perusteltuja valvonnan uskottavuuden kannalta ja vastaavat nykyistä paremmin muiden lakisääteisten lautakuntien asettamista koskevia säännöksiä.

Suomen Asianajajaliitto kannattaa ehdotusta siitä, ettei valvontalautakunnan jaostojen määrästä säädettäisi jatkossa laissa, vaan valvontalautakuntaan kuuluisi vähintään 12 ja enintään 36 jäsentä, joista yksi on puheenjohtaja, sekä vastaava määrä varajäseniä. Puheenjohtajan olisi jatkossakin oltava asianajaja.

Asianajajaliitto suhtautuu kielteisesti ehdotukseen siitä, että luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien määrää lisättäisiin valvontalautakunnan kokoonpanossa, ja ehdottaa kokoonpanon säilyttämistä nykyisellään. Asianajajaliitto viittaa lausunnossaan hallituksen esitykseen HE 54/2004, jonka yhteydessä todettiin, että kyse on toisaalta asianajajakunnan autonomiasta ja toisaalta menettelyn uskottavuudesta ulkopuolisesta näkökulmasta tarkasteltuna. Asianajajakunnan autonomia on paitsi oikeusvaltion tunnusmerkki, myös päämiehen ja asianajajan välisen luottamuksen sekä hyvän asianajajattavan asianmukaisen tulkinnan tae. Asianajajien velvoitteet ilmenevät hyvästä asianajajattavasta, josta on säädetty asianajajista annetun lain 5 §:ssä ja jota täydentää Asianajajaliiton valtuuskunnan hyväksymät asianajajia velvoittavat ohjeet, valvonta- ja kurinpitoasioissa annetut ratkaisut ja asianajajakunnan omaksumat käytännöt. Hyvä asianajajattava velvoittaa nimenomaisesti vain asianajajia ja näin ollen sen tulkinta tulisi asianajajakunnan riittävä autonomia huomioiden olla asianajajien käsissä.

Luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien velvollisuudet taas ilmenevät luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain (715/2011) 8 §:stä. Luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien velvollisuudet koskevat määräyksenvärisiä tehtäviä, kun taas asianajajat ovat valvonnan alaisia kaikessa toiminnassaan. Edellä kuvatulla tavalla ja asianajajia sitovien tapaohjeiden kautta asianajajiin kohdistuu muita oikeudellisia neuvonantajia tiukempi valvonta.

Tämän vuoksi asianajajilla on lähtökohtaisesti hyvät edellytykset arvioida asianajajia koskevien velvoitteiden noudattamista esteellisyyttä koskevat säännökset huomioiden. Asianajajista annetun lain 7 j §:n 1 momentin mukaan valvonta- tai palkkiorita-asiaa käsittelevän esteellisyydestä on voimassa, mitä asianajajan ja tuomarin esteellisyydestä säädetään tai määrätään.

Asianajajien riippumattomuudesta on olemassa kansainvälisiä suosituksia, kuten Euroopan neuvoston suositus R(2000)21, johon asianajajien sekä asianajajayhdistysten itsenäinen ja riippumaton asema sekä ammattieettisten sääntöjen itsenäinen valvonta on kirjattu.

Tuomioistuinkäytännössä esimerkiksi EU-tuomioistuin on katsonut, että asianajajan on oltava riippumaton suhteessa julkiseen valtaan, muihin toimijoihin ja ulkopuolisiin (C-309/99 *Walthers*, kohta 102) ja että käsitys asianajajakunnasta riippumattomana ammattikuntana, jota valvotaan yleisen edun nimissä asetettujen ammattieettisten ja

kurinpitösääntöjen kautta, on osa unionin oikeusjärjestystä (C-155/79 AM & S Europe v. Komissio, kohta 24, ja C-550/07 Akzo Nobel Chemicals ja Acros Chemicals v. Komissio ym., kohta 42). Korkein oikeus on ratkaisuissaan KKO:2009:10 (kohdat 10 ja 11), KKO:2015:30 (kohta 141), KKO:2016:44 (kohta 17) ja KKO:2019:11 (kohta 13) todennut, että asianajajia sitovat ammattieettiset ohjeet perustuvat keskeisesti ammattikunnan omassa piirissä hyväksytyihin sääntöihin ja käytäntöihin ja että hyvä asianajajatapa asettaa asianajajille pidemmälle meneviä velvollisuuksia kuin asianajotehtävän suorittamista koskevat lain säännökset ja siksi hyvän asianajajatavan valvonta onkin lähtökohtaisesti uskottu asianajajalaitokselle itselleen.

Esityksessä todetaan, että asianajajakuntaan kuulumattomien jäsenten painoarvon lisääminen valvontalautakunnassa parantaisi oikeusturvaa. Tätä näkemystä ei kuitenkaan perustella millään tavoin. Näkemys on jyrkässä ristiriidassa sen kanssa, että riippumatonta ja itsenäistä asianajajakuntaa pidetään keskeisenä osana oikeusvaltiota. Pikemminkin asianajajakunnan ulkoisen valvonnan lisääminen on omiaan heikentämään itsenäisyyttä ja riippumattomuutta. Huomionarvoista on, että luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien valvontaan osallistuu oikeudenkäyntiavustajalautakunta, jonka kokoonpanossa ei ole asianajajajäseniä, ja jonka toimivaltaan kuuluu valvontalautakunnan esityksen käsittely luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan luvan peruuttamiseksi tai seuraamusmaksun määräämiseksi kaikista vakavimmissa valvonta-asioissa. Tältä osin luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien riippumattomuus turvataan eikä perusteltua syytä muuttaa valvontalautakunnan kokoonpanoa ole olemassa.

Esityksen mukaan valvontalautakunnan toimikauden pituus olisi jatkossakin kolme vuotta. Asianajajaliitto on esittänyt, että valvontalautakunnan kokoonpanoa voisi tarkastella vuosittain ja tarvittaessa esimerkiksi nimittää uusia jäseniä valvontalautakunnan juttumäärän kasvaessa tai vastaavasti vähentää jäseniä sen laskiessa. Tämä tukisi paremmin tavoitetta valvontalautakunnan toiminnan joustavoittamisesta työtilanteen mukaan, ja siten valvonnan resurssien tehokkaammasta kohdentumisesta. Vakiintunut käytäntö, jonka mukaan jäsenten toimikaudet eivät pääty yhtäaikaisesti, on tukenut tarkoituksenmukaisella tavalla kokeneiden ja uusien jäsenten tasapainoa lautakunnan kokoonpanossa, eikä vuosittainen tarkastelu tulisi tosiasiaissa aiheuttamaan koko lautakunnan vaihtumista yhtäaikaisesti, vaan ainoastaan joustavoittaisi työskentelyä. Asianajajaliitto korostaa edelleen tarvetta joustavalle sääntelyratkaisulle. Esimerkiksi tuomioistuimien tuomareiden määrää ei ole säädetty laissa, vaan ainoastaan tuomioistuimen tehtävistä ja kokoonpanoista on laintasoiset säännökset.

Oikeudenkäyntiavustajalautakunta puoltaa luvan saaneita oikeudenkäyntiavustajia edustavien jäsenten määrän lisäämistä vähimmäiskokoonpanossa nykyisestä kahdesta jäsenestä kolmeen jäseneseen. Kokoonpanon ollessa vähimmäismäärää korkeampi suhdeluvun tulee vastata vähimmäiskokoonpanosta säädettyä.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri toteaa pitävänsä ehdotettua muutosta tervetulleena, sillä valvontalautakunnan käsittelyajat ovat liian pitkiä, ja muutos mahdollistaa valvontalautakunnan joustavan työskentelyn valitusten määrien mukaan.

Valvontalautakunnan kokoonpano on tärkeä kysymys, koska riittävän monipuolinen kokoonpano edistää kaikille oikeudenmukaista valitusasian käsittelyä. Valvontalautakunnan jäsenten riittävän pitkä toimikausi puolestaan edesauttaa hyvän perehtyneisyyden hankkimista kyseisen tehtävän hoitamiseen. Toimikausi voisi hyvin olla yhtä pitkä kuin kuluttajariitalautakunnan ja oikeudenkäyntiavustajalautakunnan toimikaudet eli viisi vuotta.

Henkilökohtaisten varajäsenten sijaantulon poistaminen sääntelystä ja joustavampi menettely sijaisia valittaessa on myös erittäin kannatettava muutos, sillä esteellisyystapauksissa on tärkeää saada koottua ripeästi esteetön kokoonpano.

3.4 Asianajajalain 7 b §

Valtioneuvoston oikeuskansleri katsoo pykälän 1 momenttiin ehdotetun muutoksen tuovan joustavuutta valvontalautakunnan jaostojen määrään ja mahdollistavan uuden viidennen jaoston perustamisen. Tällöinkin valvontalautakunnan kyky käsitellä valvonta-asiat joutuisasti on riippuvainen valvonta-asioita valvontalautakunnan päätettäväksi esittelevän valvontayksikön käytettävissä olevista resursseista, joihin ei esitysluonnoksen perusteella olisi tulossa lisäystä. Oikeuskanslerin valvontalautakuntaan 23.5.2022 tekemän laillisuusvalvontakäynnin perusteella syynä töiden ruuhkautumiseen on ollut valvontayksikön henkilöstön runsas vaihtuvuus (OKV/896/71/2022).

Suomen Asianajajaliitto kannattaa sitä, että valvontalautakunnan jaostojen määrästä voitaisiin päättää nykyistä joustavammin lautakunnan työtilanteen mukaan. Esiityksen perusteluissa voisi vielä todeta, että valvontalautakunnan jäsenet voisivat osallistua täysistuntoihin ja jaoston kokouksiin myös etäyhteydellä. Tämä tukisi valvontalautakunnan toimintaa etenkin sellaisessa tilanteessa, jossa jäseniä olisi enimmäismäärä, ja saapuvilla tulisi olla vähintään puolet jäsenistä sekä puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja.

3.5 Asianajajalain 7 c §

Suomen Asianajajaliitto kannattaa uudistusta, jossa kanteluiden vanhentumisaika muutetaan vastaamaan valtioneuvoston oikeuskanslerin, eduskunnan oikeusasiamiehen käsittelemien kanteluiden sekä hallintolain (434/2013) 53 b §:n mukaisten hallintokanteluiden vanhentumisaikaa. Tämä on kannatettavaa etenkin asianajajan oikeusturvan kannalta esityksessä mainituilla perusteilla. Nykyinen viiden vuoden määräaika on ongelmallinen kantelun kohteen oikeusturvan kannalta etenkin sellaisessa tilanteessa, jossa kantelija ei ole asianajajan oma asiakas, eikä kirjallista aineistoa välttämättä ole.

Suomen Lakimiesliitto kiinnittää huomiota siihen, että vanhentumisajan lyhentymisen viidestä vuodesta kahteen vuoteen on muutoksena merkittävä. Kantelun kohteena olevan avustajan ennakoinnin kannalta muutos on järkevä ja perusteltu erityisesti silloin, kun avustajalla ei ole käytössään mahdollisesti materiaalia kantelun tekijästä tai sen kohteena olevasta teosta. Lakimiesliitto kuitenkin korostaa, että itsenäisesti toimivien yksityishenkilöiden osalta muutos on oleellinen, minkä vuoksi vanhentumisaikaan liittyvää poikkeussäännöstä tulisi soveltaa matalalla kynnyksellä.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri kannattaa muutosta koskien kahden vuoden vanhentumisaikaa. Avustajien voi olla mahdotonta muistaa viiden vuoden takaisista asioista sellaisia yksityiskohtia, joista valituksissa on kyse. Valittajien oikeusturvan ei voi katsoa vaarantuvan, koska valitusmahdollisuus kahta vuotta vanhemmistakin asioista on erityisestä syytä mahdollinen.

Julkiset oikeusavustajat ry pitää perusteltuna ja kannattaa kantelun vanhentumisajan lyhentämistä. Viiden vuoden määräaika on ollut liian pitkä, eikä valvonnan kannaltakaan voida pitää tarkoituksenmukaisena, että valvonta-asiana käsiteltäisiin useita vuosia vanhoja asioita. Kahden vuoden vanhentumisaika riittää turvaamaan avustajan toimintaan mahdollisesti tyytymättömän henkilön mahdollisuuden saattaa asia valvontalautakunnan ratkaistavaksi.

3.6 Asianajajalain 7 d §

Valtioneuvoston oikeuskansleri katsoo, että pykälän ehdotetun 1 momentin säännös tulisi rajata koskemaan kanteluita, kuten perustelujen perusteella on ilmeisesti tarkoitettu. Koska säännös selvästi lisäisi valvontalautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan harkintavaltaa valvonta-asian ratkaisemisessa, asian ”ilmeistä perusteettomuutta” olisi tarpeen avata perusteluissa lisää esimerkeillä ehdotetun säännöksen soveltamiskynnyksen selventämiseksi.

Pykälän ehdotetusta 3 momentista oikeuskansleri toteaa, että oikeus tulla kuulluksi kuuluu perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan hyvän hallinnon takeisiin. Ehdotetun 3 momentin soveltaminen voisi olla perusteltua kytkeä säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa hallintolain 34 §:ään, toisin sanoen tilaisuus lausua olisi varattava sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. (ks. oikeuskanslerin päätös OKV/205/10/2020). Hallintolain säännösten soveltaminen valvonta-asioiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen ylläpitää yleisesti luottamusta valvontajärjestelmää kohtaan. Tämä koskee myös päätösten perustelemista.

Kantelijan kuulemisen osalta säännöksen yksityiskohtaiset perustelut (kantelijan kuuleminen ”vain, jos se olisi tarpeellista”) eivät vastaa ehdotetun 3 momentin sanamuotoa.

Valvontalautakunnalle 7 d §:ssä ehdotettu nykyistä suurempi harkintavalta valvontasian käsittelyssä ja ratkaisemisessa on pitkien käsittelyaikojen lyhentämiseksi perusteltua, mutta tulee todennäköisesti jonkin verran lisäämään oikeuskanslerille valvontalautakunnan menettelystä tehtäviä kanteluita ja siten oikeuskanslerinviraston työmäärää. Tätä olisi perusteltua käsitellä vaikutusarviointia koskevassa jaksossa.

Suomen Asianajajaliitto toteaa kannattavansa pykälään ehdotettua 1 momenttia ja että asianajajan kuulemisveloitteesta voitaisiin joustaa, mikäli tämä todettaisiin ilmeisen tarpeettomaksi.

Suomen Lakimiesliitto ehdottaa harkittavaksi ilmeisen perusteettoman valvontasian kevyempää menettelyä koskevaa uudistusehdotusta uudelleen siten, että puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi päätöksentekoon otettaisiin mukaan vähintään yksi lautakunnan perusjäsen, jonka vuoro kiertäisi rotaatiojärjestyksessä jäsenten keskuudessa.

Pirkanmaan kärjäoikeus katsoo, että ehdotetun 7 d pykälän sanamuotoa olisi syytä tarkentaa siltä osin, kuin se koskee puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan valtuutta yksin ratkaista asia. Sinänsä ehdotus on asiallisesti kannatettava esityksessä mainituin perusteluin, mutta pykälän sanamuodon tulisi tukea tarkemmin perusteluissa esitettyä tarkoitusta helpottaa perusteettomien kantelujen käsittelyä, ei muiden ilmoitusten käsittelyä. Sanamuoto tulisi muuttaa seuraavasti: Puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja voi yksin ratkaista kantelun, joka on ilmeisen perusteeton. Mikäli on tarkoitus, että voisi olla muitakin asioita, joita puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja voisivat yksin ratkaista ilmeisen perusteettomina, tulisi niistä mainita ainakin perusteluissa. Sinänsä ehdotus on asiallisesti kannatettava esityksessä mainituin perustein.

Helsingin hallinto-oikeus pyytää arvioimaan, ovatko erityislakiin otetut säännökset tarpeen suhteessa hallintolain 34 §:n kuulemista koskevien säännösten sisältöön. Pykälän ehdotetun 2 momentin osalta hallinto-oikeus pyytää arvioimaan ehdotuksen suhdetta yleislakina sovellettavan hallintolain suullista todistelua koskevaan 40 §:ään sekä myös suullista vaatimusta ja selvitystä koskevaan 37 §:ään. Terminologisesti suullinen käsittely viittaa yleensä laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa tarkoitettuun suulliseen käsittelyyn.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri toteaa ehdotuksen ilmeisen perusteettomien kanteluiden kevyemmästä käsittelymahdollisuudesta parantavan avustajien oikeusturvaa merkittävästi. Erityisesti oikeusaputoimistoissa tuntuu toisinaan epäoikeudenmukaiselta, että kanteluihin, jotka näyttäisivät olevan selvästi perusteettomia tai niissä esitetyt seikat ovat epärealistisia tai mahdottomia, joudutaan vastaamaan hyvin seikkaperäisesti ja vieläpä useaan kertaan kantelijan jatkaessa jo annettuihin vastauksiin vastaamista. Kantelijan oikeusturva ei vaarantuisi kevyemmästä käsittelystä huolimatta, koska hänellä on aina mahdollisuus kannella saamastaan päätöksestä oikeuskanslerille, joka puolestaan voi tarvittaessa hakea muutosta valvontalautakunnan päätökseen.

3.7 Asianajalain 7 e §

Valtioneuvoston oikeuskansleri viittaa asiassa 7 d §:n osalta lausumaansa.

Suomen Asianajaliitto kannattaa ehdotusta. Asianajaliitto korostaa, että valvonta-asioiden menettelyä koskevat säännökset, jotka noudattavat paitsi asianajalakeja ja hallintolakeja myös yleisten tuomioistuinten prosessisääntelyä muutoksenhakuvaiheessa, edellyttävät laajempaa kokonaistarkastelua valvonta-asioiden käsittelyn tehostamiseksi ja oikeusturvan parantamiseksi.

3.8 Asianajalain 10 §

Suomen Asianajaliitto kannattaa ehdotusta hakijan oikeusturvan parantamiseksi.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri kannattaa ehdotusta.

3.9 Siirtymäsäännökset

Valtioneuvoston oikeuskansleri katsoo, että vireillä olevien kanteluiden osalta uudet menettelytavat voivat johtaa kantelun tutkimatta jättämiseen ilmeisen perusteettomana tai vanhentuneena vanhentumisajan muuttuessa viidestä kahteen vuoteen ja kuulemismenettelyn muuttumiseen kesken kantelun käsittelyn, mitä voisi olla tarpeen avata perustelutasolla sekä kantelijan että valvonta-asian kohteen näkökulmasta.

Suomen Asianajajaliitto toteaa, että tarve muutokselle valvonnan sääntelyn osalta on ollut ilmeinen. Asianajajaliitto katsoo, että asia pitäisi saada etenemään mahdollisimman nopeasti, eikä vuosia kestävä prosessi oikeustilan muuttamiseksi siirtymäsäännös huomioiden ole tarkoituksenmukainen.

Asianajajaliitto kiinnittää huomiota siihen, että muutosesitys sisältää osin heti lain vahvistamisen ja säädöskokoelmassa julkaisemisen jälkeen voimaan tulevia kohtia ja toisaalta pitkiä siirtymäsäännöksiä valvontalautakunnan jäseniä ja jaostoja koskevilta osin.

Tutkinnon muutoksenhakuoikeutta koskevat muutokset tulisi saattaa voimaan ennalta määrättyä ajankohtana, ei kuitenkaan ennen 1.1.2023, jotta muutoksenhakuuomioistuimien ja tutkintolautakunta voisivat valmistautua muutoksenhaun uusiin vaatimuksiin.

Valvontalautakunnan kokoonpanoa koskevien muutosten siirtymäaika on pitkä suhteessa muutosten mittakaavaan ja niiden teknisluontoisuuteen. Siirtymäajan pituus johtuu valvontalautakunnan toimikaudesta, joka halutaan esityksellä yhdenmukaistaa kaikkien jäsenten osalta samanaikaisesti alkavaksi. Asianajajaliitto toteaa, että valvontalautakunnan toimikausi voisi olla voimassa olevan sääntelyn mukainen ja näin myös joustavampi, ja tällöin muutokset voisivat tulla voimaan samana ajankohtana kuin edellä mainitut tutkinnon muutoksenhakuoikeutta koskevat muutokset.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri kannattaa muutoksien voimaantuloa mahdollisimman pian ja että ne koskisivat jo vireillä olevia asioita valvontalautakuntakäsittelyn ruuhkautumisen takia.

3.10 Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 14 §

Oikeudenkäyntiavustajalautakunta toteaa, että kanteluiden tekemiseen ehdotettu kahden vuoden vanhentumisaika vaikuttaa lyhyehköltä, mutta sama vanhentumisaika on eduskunnan oikeusasiamiehelle sekä valtioneuvoston oikeuskanslerille tehtävissä kanteluissa. Kahden vuoden lähtökohtainen vanhentumisaika olisi siten linjassa yleisten laillisuusvalvojen sääntelyn kanssa. Kahden vuoden määräaika ei olisi ehdoton eli siitä voidaan poiketa tapauskohtaisesti. Näin ollen oikeudenkäyntiavustajalautakunta pitää kahden vuoden vanhentumisaikaa perusteltuna.

Suomen Asianajajaliitto kannattaa muutosta, joka vastaisi asianajajalain 7 c §:n 3 momenttiin ehdotettavaa muutosta ja toistaa mainittua lainkohtaa koskevat kommentit myös luvan saaneiden lakimiesten osalta.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää perusteltuna, että pykälää muutetaan vastaamaan asianajajalain 7 c §:n 3 momenttia.

3.11 Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 15 §

Valtioneuvoston oikeuskansleri viittaa asiassa asianajajalain ehdotetun 7 d §:n osalta lausumaansa.

Oikeudenkäyntiavustajalautakunta toteaa, että käytettäessä kevennettyä ratkaisukokoonpanoa vain ilmeisen perusteettomien kanteluiden karsimisessa kynnyksen tulee olla korkealla ja asian pitää tulla riittävästi selvitetynksi ennen tällaista ratkaisua. Rajatapauksissa asia vietäisiin jaoston ratkaistavaksi. Oikeudenkäyntiavustajalautakunta katsoo, että hallituksen esityksessä kerrotuin perustein oikeusturvasyyt eivät puolla yhtä useampaa ratkaisijaa. On perusteltua, että valvontalautakunnassa puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan päätöksellä olisi mahdollista ratkaista ilmeisen perusteettomat kantelut.

Oikeusvarmuuden ja oikeusturvan lisäämiseksi ilmeisen perusteettomia kanteluita koskevissa päätöksissä voisi ratkaisijan lisäksi näkyä asian valmistelijan nimi. Tätä

olisi syytä harkita, koska toisin kuin oikeudenkäyntiasioissa, kantelijalla ei ole päätöksistä muutoksenhakuoikeutta.

Suomen Asianajaliitto kannattaa muutosta, joka vastaisi asianajajalain 7 d §:n 1 ja 3 momenttiin ehdotettavaa muutosta ja toistaa mainittua lainkohtaa koskevat kommentit myös luvan saaneiden lakimiesten osalta.

Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri pitää perusteltuna, että pykälää muutetaan vastaamaan asianajajalain 7 d §:n 1 ja 3 momenttia.

4 Muut esitystä koskevat huomiot

4.1 Muut huomiot koskien asianajajalakiä

Valtioneuvoston oikeuskansleri katsoo, että Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksossa olisi tarpeen käsitellä myös julkista tehtävää hoitavaa asianajotutkintolautakuntaa perustuslain 124 §:n näkökulmasta.

Oikeuskansleri pitää asianajajalain kokonaisuudistusta tarpeellisena. Tämän osittaisuudistuksen yhteydessä voitaisiin ehdotettujen muutosten lisäksi korjata oikeuskanslerin valvontatoiminnassa ilmennyt lainsäädännöllinen puute sekä asianajajalaissa että luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa. Asianajajalain 7 §:n 9 momentin mukaan valvontalautakunta voi määrätä asianajajayhdistyksestä erottamista tai EU-luettelosta poistamista koskevan päätöksen noudatettavaksi muutoksenhausta huolimatta. Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 13 §:n 8 momentin mukaan oikeudenkäyntiavustajalautakunta voi määrätä tässä laissa tarkoitetun luvan peruuttamista koskevan päätöksen noudatettavaksi muutoksenhausta huolimatta. Kumpaankaan lakiin ei sisälly säännöstä siitä, että hovioikeus voisi keskeyttää täytäntöönpanon. Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin puollettu tällaista mahdollisuutta (ks. Ylönen: Asianajajaoikeus. Laki, säännöt ja tapaohjeet. Helsinki 2018, s. 163).

Helsingin hovioikeus on päätöksessään 11.5.2021 dnro H 21/1069 muun ohella todennut, että ”koska kysymys ei ole päätöksestä, joka sisältäisi ulosottoperusteen, asiassa eivät tule sovellettaviksi ulosottokaaren täytäntöönpanon kieltämistä ja keskeyttämistä koskevat säännökset. Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annettuun lakiin, toisin kuin esimerkiksi liiketoimintakiellosta annettuun lakiin, ei sisälly säännöstä, jonka mukaan hovioikeus voisi määrätä, ettei muutoksenhaun kohteena olevaa päätöstä ole noudatettava” ja hylännyt lupalakimiehen vaatimuksen täytäntöönpanon keskeyttämisestä lakiin perustumattomana.

Asianajajayhdistyksestä erottaminen ja luvan menettäminen ovat raskaita seuraamuksia kohteelleen erityisesti hänen elinkeinonharjoittamisoikeutensa kannalta. Oikeuskansleri esittää, että asianajajalakiin ja luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annettuun lakiin sisällytettäisiin säännös siitä, että tuomioistuin voi keskeyttää valvontalautakunnan ja oikeudenkäyntiavustajalautakunnan päätösten täytäntöönpanon silloin, kun kysymys on asianajajaliiton jäsenyydestä erottamisesta tai luvan menettämisestä. Säännöksen muotoiluun voitaneen saada johtoa esimerkiksi liiketoimintakieltoa koskevasta laista.

Suomen Asianajajaliitto korostaa asianajajalain kokonaisuudistuksen tarvetta esityksessä esitetyistä sekä eduskunnan lakivaliokunnan mietinnössä 5/2004 vp mainituista syistä. Lakivaliokunnan mukaan asianajajalaki on epäyhtenäinen ja epäsystemaattinen, koska siihen on vuosien kuluessa lisätty yksittäisiä uusia pykäläjä laajemman kokonaistarkastelun sijaan. Toisin sanoen jo vuonna 2004 valiokunta totesi, etteivät yksittäiset muutokset poista kokonaisuudistuksen tarvetta. Lain epä johdonmukaisuus tekee siitä myös vaikeaselkoisen, mikä on omiaan heikentämään yksilöiden ja yhteisöjen oikeusturvaa. Tämän vuoksi Asianajajaliitto on pitänyt esillä tarvetta saada aikaan moderni, oikeusvaltion toimintaa tukeva ja kansainväliset standardit täyttävä asianajajalaki.

Edellä mainituista oikeusvaltioperiaatteista johtuen Asianajajaliitto suhtautuu kielteisesti asianajajakunnan ulkopuolisten jäsenten määrän lisäämiseen valvontalautakunnassa, ja kyseenalaistaa argumentit, joiden mukaan valvonnan uskottavuus paranisi tällä tavoin.

Asianajajaliitto kehottaa tarkastelemaan valvontalautakunnan toimikauden pituutta siten, että toiminnan joustoa voitaisiin paremmin lisätä resurssitarpeen mukaisesti nykyisäntelyn mukaisesti vuosittain tarkasteltuna.

Suomen Lakimiesliitto yhtyy muiden lausunnonantajien tavoin eduskunnan lakivaliokunnan luonnoksessa esitettyyn huomioon siitä, että tulevaisuudessa tulisi lainsäädäntöteknisistä syistä toteuttaa asianajajalain kokonaisuudistus.

Pirkanmaan kärjäoikeus toteaa, että asianajajalaki edellyttäisi jossakin vaiheessa kokonaisuudistusta. Voimassa olevassa laissa on useat pykälät jouduttu nimeämään lisäkirjaimilla esim. 7 a–7 k lisätarpeiden ilmaannuttua.

4.2 Muut huomiot koskien luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annettua lakia

Oikeudenkäyntiavustajalautakunta pitää toivottavana, että luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain muiden muutostarpeiden johdosta lainvalmistelu aloitettaisiin mahdollisimman pian ensi hallituskaudella.

5 Liitteet

5.1 Lausuntopyyntö

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi asianajajista annetun lain ja luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 14 ja 15 §:n muuttamisesta

Johdanto

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi asianajajista annetun lain ja luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain 14 ja 15 §:n muuttamisesta.

Tausta

Suomen Asianajajaliitto on tehnyt aloitteen asianajajista annetun lain osittaisuudistukseksi. Muutostarve on noussut esille myös valtioneuvoston oikeuskanslerin 20.11.2014 (OKV/1104/1/2013) antamassa päätöksessä. Oikeuskansleri on päätöksessään kiinnittänyt huomiota siihen, että tutkintolautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta antaman päätöksen osalta ei asianajajista annetussa laissa ole säädetty valitusoikeudesta.

Tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan, että asianajajatutkintolautakunnasta säädettäisiin asianajajista annetussa laissa. Lakiin ehdotetaan lisäksi lisättäväksi muutoksenhakumahdollisuus asianajajayhdistyksen hallituksen tekemästä päätöksestä, jolla hakijalle ei ole myönnetty vapautusta asianajajatutkinnon suorittamisesta. Asianajajista annetun lain valvontalautakunnan kokoonpanoa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että valvontalautakunta voisi joustavammin perustaa jaostoja työtilanteensa ja tarpeidensa mukaan. Myös valvontamenettelyä koskevia säännöksiä ehdotetaan kevennettäväksi eräin osin. Esityksessä ehdotetaan, että valvontalautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja voisivat ratkaista asian, mikäli kantelu olisi ilmeisen perusteeton. Valvontalautakunnalle ehdotetaan lisäksi annettavaksi enemmän harkintavaltaa siinä, missä tilanteissa asianajaja on tarpeellista kuulla tai kantelijalle varattava tilaisuus lausua asianajajan antaman vastauksen johdosta.

Kanteluiden vanhentumisaikaa ehdotetaan lyhennettäväksi nykyisestä viidestä vuodesta kahteen vuoteen. Lisäksi ehdotetaan, että valvontalautakunta asetettaisiin kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Ehdotetuilla muutoksilla tähdätään valvontamenettelyn tehostamiseen ja joustavoittamiseen.

Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset valvontamenettelyn keventämistä ja kanteluiden vanhentumisaikaa koskien.

- Lausuntonne asianajajalain ehdotetusta pykälästä 3 a
- Lausuntonne asianajajalain ehdotetusta pykälästä 6 a
- Lausuntonne asianajajalain ehdotetusta pykälästä 7 a
- Lausuntonne asianajajalain ehdotetusta pykälästä 7 b
- Lausuntonne asianajajalain ehdotetusta pykälästä 7 c
- Lausuntonne asianajajalain ehdotetusta pykälästä 7 d
- Lausuntonne asianajajalain ehdotetusta pykälästä 7 e
- Lausuntonne asianajajalain ehdotetusta pykälästä 10
- Lausuntonne siirtymäsäännöksistä
- Muut huomionne
- Lausuntonne luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain ehdotetusta pykälästä 14
- Lausuntonne luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain ehdotetusta pykälästä 15
- Muut huomionne

5.2 Begäran om utlåtande

Begäran om utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om advokater och 14 och 15 § i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd

Inledning

Justitieministeriet ber om ert utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om advokater och 14 och 15 § i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd.

Bakgrund

Det är Finlands Advokatförbund som har tagit initiativ till en delreform av lagen om advokater. Behovet av ändringar har lyfts fram också i justitiekanslerns beslut av den 20 november 2014 (OKV/1104/1/2013). Justitiekanslern har i sitt beslut fäst uppmärksamhet vid att det i lagen om advokater inte finns bestämmelser om rätten att överklaga examensnämndens beslut med anledning av en begäran om omprövning.

Målsättningar

I denna proposition föreslås det att lagen om advokater och lagen om rättegångsbiträden med tillstånd ska ändras. I propositionen föreslås det att bestämmelser om advokatexamensnämnden ska tas in i lagen om advokater. I lagen föreslås dessutom en möjlighet att söka ändring i ett beslut av advokatföreningens styrelse genom vilket sökanden inte har beviljats befrielse från att avlägga advokatexamen. Det föreslås att bestämmelserna om tillsynsnämndens sammansättning i lagen om advokater ändras så att tillsynsnämnden smidigare kan inrätta sektioner enligt sin arbetssituation och sina behov. Även bestämmelserna om tillsynsförfarandet föreslås bli förenklade till vissa delar. I propositionen föreslås det att tillsynsnämndens ordförande och vice ordförande ska kunna avgöra ett ärende, om klagomålet är uppenbart ogrundat. Det föreslås dessutom att tillsynsnämnden ges större prövningsrätt i fråga om i vilka situationer en advokat behöver höras eller klaganden ges tillfälle att yttra sig med anledning av en advokats bemötande.

Det föreslås att preskriptionstiden för klagomål förkortas från nuvarande fem år till två år. Dessutom föreslås det att tillsynsnämnden tillsätts för tre år i sänder. Syftet med de föreslagna ändringarna är att göra tillsynsförfarandet effektivare och smidigare.

I lagen om rättegångsbiträden med tillstånd föreslås motsvarande ändringar som gäller lindring av tillsynsförfarandet och preskriptionstiden för klagomål.

- Ert utlåtande om paragraf 3 a i lagen om advokater
- Ert utlåtande om paragraf 6 a i lagen om advokater
- Ert utlåtande om paragraf 7 a i lagen om advokater
- Ert utlåtande om paragraf 7 b i lagen om advokater
- Ert utlåtande om paragraf 7 c i lagen om advokater
- Ert utlåtande om paragraf 7 d i lagen om advokater
- Ert utlåtande om paragraf 7 e i lagen om advokater
- Ert utlåtande om paragraf 10 i lagen om advokater
- Ert utlåtande om övergångsbestämmelserna
- Era övriga anmärkningar
- Ert utlåtande om paragraf 14 i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd
- Ert utlåtande om paragraf 15 i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd
- Era övriga anmärkningar

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-405-3 (PDF)